

gaan kijken. Deze beslissing leverde na toch al een geslaagde dag nog een aantal leuke waarnemingen op. Op de Torenavalkweg stak een Wezel vlak voor de auto de weg over en werden verschillende Buizerden gezien. Omdat we niet zo heel veel tijd meer hadden, het liep al tegen het einde van de middag besloten we om alleen nog maar even bij de Lepelaars-plassen te kijken. Hier wer-

den een Kleine Zilverreiger, een Regenwulp, vrij veel Zwarte Ruiters, een Bosruiter, een Waterral, Lepelaars, een tweetal Zomertalingen en erg veel Smienten gezien.

Na een kleine 15 uur vogelen door half Nederland kwamen we moe maar voldaan en een geslaagde excursie rijker weer in Noordwijk aan.

Dagvlinders in Noordwijk

Hein Verkade

Toen de KNNV het jaar 1995 uitriep tot "vlinderjaar" kon zij niet bevroeden dat deze zomer dankzij het vele mooie weer werkelijk een topjaar voor vlinders zou gaan worden.

Zo was er begin augustus een ware explosie van Daggauwogen die maar weinigen ontgaan zal zijn. Vrijwel iedere bloementuin kreeg een invasie te verwerken. Wanneer je in de lucht keek zag je, soms tot op grote hoogte, overal de zwarte silhouetten langs trekken. Ook andere soorten zoals Distelvlinders waren talrijker dan in voorgaande jaren. Op 4 augustus werd gemeld dat de zeldzame Rouwmantel in Katwijk was gesignaleerd. Deze grote onmiskenbare vlindersoort werd tot voor kort in Nederland als uitgestorven beschouwd.

Er kwamen echter meerdere meldingen uit verschillende delen van ons land. Zo gebeurde het dat ik op 24 augustus door de tuin in de Van Limburg Stirumstraat liep en daar een Rouwmantel van de bramenstruik opjoeg. Gelukkig verdween de vlinder niet direct en konden velen het dier aan-

schouwen. Opvallend was dat zowel de Rouwmantel als de vle Atalanta's de bloeiende Vlinderstruik links lieten liggen en een voorkeur gaven aan de overrijpe bramen en val-appeltjes.

De tuin werd de volgende dagen nauwlettend in de gaten gehouden. Op 26 augustus was het weer raak. Naast tientallen Atalanta's bleken twee Gehakkelde Aurelia's hun weg naar de appeltjes gevonden te hebben. Deze oranje-zwarte vlinders zijn gemakkelijk te herkennen aan hun "gerafelde" vleugeltjes.

De Gehakkelde Aurelia komt in de duinstreek voor, maar is door lage dichtheden niet gemakkelijk waar te nemen.

Navraag bij de vlinderstichting bracht aan het licht dat een aantal soorten dagvlinders inderdaad verrot is op rottend fruit. Dit werpt een nieuw licht op het bekende lijstervoer in de winter. Ook in andere jaargetijden het het tot verrassende waarnemingen in uw tuin leiden!

Nieuw in de Jan Verwey bibliotheek

Jelle van Dijk

Henk Blok & Herman ter Stege: De Nederlandse Vogelnamen en hun betekenis. 1995. 308 p. ISBN 90-9008646-3. Uitgegeven door Blok & ter Stege, Leidschendam. Prijs f 32,50.

Een boek waarin je snel kunt opzoeken hoe een vogel aan zijn naam is gekomen, bestond in Nederland nog niet. Het enige boekje in ons taalgebied dat inging op de betekenis van de wetenschappelijke namen was "Beteekenis en etymologie van de wetenschappelijke namen der Nederlandsche vogels" uit 1947. Hierin wordt door de auteurs (L. Coomans de Ruiter, W.C. van Heurn en W.K. Kraak) uitvoerig ingegaan op de betekenis van de Griekse en Latijnse grondwoorden waarop de wetenschappelijke naamgeving is gebaseerd. Het boek dat hier besproken wordt is geheel anders van opzet. Na de Nederlandse naam en de wetenschappelijke naam volgt de naam in het

Duits, het Engels, het Frans en het Fries. De betekenis van de wetenschappelijke naam wordt, indien bekend, kort genoemd. Veel meer aandacht is er voor allerlei volks- en streeknamen. Zo wordt vermeld dat Malefijt (voor Stormvogeltje) en Duinstag (voor Tapuit) Katwijkse volksnamen zijn. Het aardige is dat bij al die volksnamen ook wordt meegedeeld hoe die namen ontstaan zouden kunnen zijn. Vooral bij bekende soorten is het verbluffend hoeveel namen de auteurs hebben weten op te duiken. Zo worden van de Grutto maar liefst 35 volksnamen opgesomd!

Dat er heel wat boeken zijn geraadpleegd om al die namen boven water te halen, moge duidelijk zijn. Ook een aantal deskundigen is aangeschreven. Zo werd de classicus W.K. Kraak (van het bovengenoemde boekje!) gevraagd voor een toelichting op de wetenschappelijke namen. Ook komen we Gijsbert van der Bent uit Katwijk tegen als adviseur.

In een boekje over namen van vogels mag je verwachten dat de auteurs zelf duidelijk aangeven door welke publikaties zij zich hebben laten leiden bij de keuze en de schrijfwijze van 'hun' vogelnamen. Is de naamgeving van Arnoud van den Berg gebruikt of is de naamgeving van Voous gehanteerd? Zo komen we Sprinkhaanzanger tegen, naast Goudhaantje, Holeduif, Slangenarend en Zwarte Zee-eend. Echt storend is dit natuurlijk niet. Een onbegrijpelijke misser is evenwel de volgorde waarin de vogelsoorten worden behandeld. De auteurs hebben veel, vooral oude vogelboeken geraadpleegd. Daarin zijn immers de meeste volksnamen te vinden. Het was een kleine moeite geweest om een moderne vogelgids te pakken en de daarin gebruikte volgorde (en wetenschappelijke naamgeving!) over te nemen. Vooral bij de grotere families is het gewoon een puinhoop. Zo is de Grote Zaagbek niet bij de Middelste Zaagbek te vinden, maar tussen Eidereend en Grote Zee-eend. De Tafeleend is beland tussen Smient en Wilde Eend en de Brilduiker is ingeklemd tussen Bergeend en Casarca. Hetzelfde euvel doet zich voor bij de zangvogels: Goudhaantje tussen Fluit en Grasmus, maar Vuurgoudhaantje 11 pagina's verder tussen Tuinfluit en Waterrietzanger. Gelukkig is er achterin een register van alle namen opgenomen, waardoor het toch nog zonder veel zoeken mogelijk is de gezochte vogelsoort te vinden.

Voor de leden van onze vereniging is het wel leuk om te vermelden dat op een van de eerste pagina's een gedicht van Albert Verwey staat afgedrukt, getiteld: "Ode op de ornithologische ambitie van zoon Jan", geschreven op 5 december 1916. Hierin wemelt het van de volksnamen voor vogels. Een hoogstaand dichtwerk lijkt het mij niet, want

het vertoont sterke overeenkomsten met sinterklaas-rijmelarij. Dat was vermoedelijk ook de bedoeling, gelet op de datum die bij het gedicht staat afgedrukt.

*Hier is een kolfje naar mijn hand.
Ik was juist uitgeput van dichten.
Toen ging 'k met Jan langs land en strand.
En vond wat ik hier zal berichten.
Ik was juist uitgeput van rijmen.
En wist geen woord meer om te lijmen
Aan 't andre woord: toen toonde Jan
Me een land vol vogels en die dieren
Zo fraai en ook zo vreemd benaamd.
Dat ik, om jullie te plezieren,
Zoals 't een goed poëet betaami,
Wel zeven weken rijmen kan.
Ik zag daar niet enkel de leeuwerik,
Maar de heimourik en de doverik,
En de gril en de grit en de kwid en de krik
En de tuut en de fuut en de tureluur
En de duut en het vogeltje schiet-in-het-vuur.
En de tjuut en de schrieverik
En één vogel heette de kiekendief,
En een andere noemde zich zoetelief,
En een kriet en een knoi en een ak en een gust
En een alk en een erk en een krak en een krust
Gezelsten verheugd met een kokelevi
Een dominee, een deen en een krie!
En dat vriendelijke vogeltje Levendigheid
Dat vrijde zowaar met Lijzetijd,
En het zag om een hoekje een kale kadotter
Met zijn vrienden, de sprotter en de protter.
Ik kan je verzekeren, er kwam geen end
Aan het rare gedoe: waar dat 'k me wend,
Overal vond ik het vreemdste concilie.
Een Noorman en een witte non
Zongen sopraan en bariton.
Een grijze lummel liep als familie
Met een gele hofzanger en een swel.
't Is waarlijk te zot dat ik het vertel,
Maar één meneer noemde zich Staring -
Je weet wel, de dichter, - en toen kwam dwaaske
En vroeg waarachtig ook om een plaske.
En eindelijk als de baas van het spul, kleine Jannetje
Arm in arm met 't ovenbakkermanneje.
Dat was mijn allerlaaste openbaring.
Ik zette alles trouw op papier
En liet het dragen door de grote schier.*

[5 december 1916] Albert Verwey

Deze 'Ode op de ornithologische ambitie van zoon Jan' van Albert Verwey werd overgenomen uit de bundel 'Dichtwerk' (1983), met toestemming van Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam.

Aalscholvers op zee

Hein Verkade

In de jaren zeventig waren af en toe enkele Aalscholvers boven zee waar te nemen, zeldzaam genoeg om er een aparte aantekening van te maken in je opschriftboekje.

De jaren daarna is de soort echter spectaculair in aantal toegenomen dankzij stopzetting van de jacht en de ingebruikname van nieuwe broedgebieden als de Oostvaardersplassen in Flevoland. Ook bij het zeetrek-tellen is deze toename niet onopgemerkt gebleven. De laatste jaren is het opmerkelijk wanneer je na een uur zeetrek-tellen geen Aalscholvers waargenomen hebt.

De aard van de waarnemingen verandert ook langzaam maar zeker. Twintig jaar gelden werden alleen langsvliegende vogels gezien. Geleidelijk werd met rustig weer, steeds vaker een foeragerende vogel in zee waargenomen. Meer en meer Aalscholvers volgden, waardoor groepjes vissende vogels een gewoon verschijnsel werden.

Onlangs kon een nieuwe dimensie aan het veranderende gedrag worden toegevoegd. 21 augustus jl. voer een viskotter dicht langs de kust met daarachter de gebruikelijke sliert foeragerende meeuwen en sterns. Plots kregen zij gezelschap van een groepje van vijf Aalscholvers die vlak achter de boot in het water ploften. Zij doken naar harte-lust en raakten steeds verder van de varende boot verwijderd. Na enkele minuten vlogen zij op om weer plaats te nemen in het schroefwater. Even later kregen zij gezelschap van acht soortgenoten die hetzelfde gedrag vertoonden.

Van meeuwen, sterns en Jan van Genten is het foerageren achter vissersboten al heel lang bekend. Bij Aalscholvers had ik dit gedrag nog nooit waargenomen.

Niet alleen de aantallen maar ook de gewoonten van deze vogels zijn opvallend gewijzigd de afgelopen jaren

Vogels kijken blijft boeiend, zeker boven zee!!